

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ****SOME ASPECTS OF UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION POLICY
UNDER CURRENT CONDITIONS**

Савенко Г.В.,

аспірант кафедри адміністративного та фінансового права

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Статтю присвячено проблемам євроінтеграційної політики України в сучасних умовах. Проаналізовано та визначено основні поняття, пов'язані з євроінтеграційною політикою, та здійснено їх тлумачення. Зроблено висновки щодо реалізації пріоритетних положень євроінтеграційної політики, її етапів, а також ролі суб'єктів реалізації євроінтеграційної політики.

Ключові слова: євроінтеграційна політика, пріоритетні положення євроінтеграційної політики, етапи реалізації євроінтеграційної політики, функції та суб'єкти реалізації євроінтеграційної політики.

Статья посвящена проблемам евроинтеграционной политики Украины в современных условиях. Проанализированы и определены основные понятия, связанные с евроинтеграционной политикой, и осуществлено их толкование. Сделаны выводы о реализации приоритетных положений евроинтеграционной политики, ее этапов, а также роли субъектов реализации евроинтеграционной политики.

Ключевые слова: евроинтеграционная политика, приоритетные положения евроинтеграционной политики, этапы реализации евроинтеграционной политики, функции и субъекты реализации евроинтеграционной политики.

This article is devoted to the problems of Ukraine's European integration policy under current conditions. Analyzed and the basic concepts related to European integration policy and implemented their interpretation. Conclusions on implementation of the priority provisions of European integration policy, its phases and the role of bearers of European integration policy.

Key words: European integration policy, priority position of European integration policy, stages of European integration policy, functions and bearers of European integration policy.

Наша держава опинилася перед новими внутрішніми і зовнішніми викликами, які, в свою чергу, спричиняють досить вагому диференціацію серед окремих регіонів країни, тому за даних обставин уряд країни та інші публічні інституції мають докладати максимум зусиль задля проведення відкритої, чесною та прозорою євроінтеграційної політики, яка б могла допомогти Україні у розв'язанні низки проблем, які зараз постали перед державою, а саме: зміцнити довіру та безпеку між Україною та державами ЄС; активізувати торгівельно-економічну співпрацю; виробити спільну стратегію охорони довкілля тощо.

Питання, які пов'язані з різними аспектами євроінтеграційної політики, є предметом дослідження багатьох науковців. З-поміж робіт вітчизняних вчених, які досліджують дане питання, слід виділити наукові праці А. Гальчинського, О. Гладського, М. Гнатюка, Н. Гнидюк, О. Дергачова, О. Мирошніченка, О. Ковальової, Г. Немирі, Г. Яворської, С. Максименка, Ю. Палагнюк та ін.

Метою статті є проведення аналізу окремих аспектів євроінтеграційної політики, визначення основних понять щодо євроінтеграційної політики, а також дослідження етапів реалізації зазначеної політики та окреслення ролі суб'єктів, які її реалізують.

Україна як європейська держава здійснює відкрити зовнішню політику і рівноправного взаємовигідного співробітництва з усіма заінтересованими партнерами, виходячи насамперед з необхідності гарантування безпеки, суверенітету та захисту територіальної цілісності. Як зазначено в Законі України від 01 липня 2010 р. № 2411-VI «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», одна із засад зовнішньої політики – забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в ЄС [1].

На сьогоднішній день відсутнє правове та наукове усталене визначення євроінтеграційної політики України, також існує термінологічна неточність у політико-правових документах щодо даного терміну, що призводить до виникнення багатьох непорозумінь. На нашу думку, дане питання слід віднести до числа проблемних аспектів як теорії публічного управління, так і практики публічно-управлінської діяльності. Основною категорією

євроінтеграційної політики є «інтеграція». Термін «інтеграція» є часто вживаним в європейському лексиконі, який інколи вживають як синонім словосполучень: «міжнародне співробітництво», «європейське співробітництво». Однак, дані терміни не відображають всієї суті нових євроінтеграційних явищ. Інтеграція, на відміну від співробітництва, виявляється як щось набагато більше, тобто, перш за все, – це вихід за межі співробітництва аж до утворення єдиної системи [2, с. 37].

Зокрема, на думку М. Калини, відсутня єдність у визначенні терміну «європейська інтеграція» та її різновидів: «права інтеграція», «політична інтеграція», «економічна інтеграція». Даний факт цим самим не дає змогу повною мірою розкрити поняття «євроінтеграційна політика України». Тому можна узагальнити визначення вищезазначених дефініцій, а саме:

– «права інтеграція» – це об'єднання національних правових систем у єдиний геоправовий простір, що забезпечує розвиток політичної, соціальної, культурної тощо активності населення та сприятиме поступовому зростанню доброту громадян;

– «політична інтеграція» – це поглиблення політичного діалогу з ЄС, що, в свою чергу, сприятиме політичній стабільності в країні, забезпеченню мирного розвитку та плідній співпраці всіх європейських держав, сприяння зміцненню демократичних засад;

– «економічна інтеграція» – взаємне збалансування торгівлі з ЄС, сприяння інвестиціям в ЄС, запровадження спільного правового поля і єдиних стандартів у сфері конкуренції та державної підтримки виробників [3].

Здійснення в Україні реформ, які стосуються євроінтеграції, повинно мати не тільки зовнішні, але й внутрішні стимули, тобто європейський вибір є насамперед питанням внутрішньої, а не зовнішньої політики, оскільки у сфері внутрішньої політики зосереджуються головні її цілі та завдання. Проте навіть при виконанні всіх вимог вступ до ЄС не відбувається автоматично, оскільки для цього необхідна згода всіх країн-членів. Налагодження конструктивних взаємовідносин з країнами-членами – важливе завдання євроінтеграційної політики, його виконання належить до сфери зовнішньої політики. Тому мож-

на стверджувати, що євроінтеграційна політика носить комплексний характер, оскільки вона охоплює переважно сферу внутрішнього компонента, який залежить від системи публічного управління, а зовнішній – залежить від ефективності реалізації самих зовнішніх процесів [4].

Євроінтеграційна політика України – це комплексна діяльність держави в різних сферах суспільного життя, що має на меті створення законодавчих, економічних, політичних, соціальних та міжнародних передумов для проведення інтеграції України до ЄС шляхом приведення її у відповідність із стандартами ЄС [5, с. 127]. Головна мета євроінтеграційної політики – усунення перешкод на шляху України до ЄС.

Ми маємо погодитись і підтримуємо думку автора М. Калини, що змістом євроінтеграційної політики України має бути всебічне розв'язання проблем і визначення конкретних шляхів та засобів інтеграції України до ЄС, до чого належить і наближення практики внутрішнього життя, зокрема публічного управління до стандартів, принципів та цінностей ЄС [7, с. 445].

Отже, на нашу думку, євроінтеграційна політика – це діяльність органів публічного управління щодо визначення основних шляхів інтеграції нашої держави до ЄС, широке бачення та комплексний аналіз проблем під час реалізації заданого курсу, а також їх безпосереднє вирішення та сприяння розвитку держави та громадянського суспільства у напрямку європейської інтеграції.

Проаналізувавши наукову літературу, можемо виділити такі елементи євроінтеграційної політики: нормативно-правова база; інституційно-організаційне забезпечення; способи реалізації владних повноважень публічних органів в контексті євроінтеграційної політики; фінансове забезпечення; довіра громадянського суспільства до обраного державою євроінтеграційного напрямку тощо.

Суб'єктами реалізації євроінтеграційної політики є органи публічної влади, які формують, координують, контролюють та забезпечують реалізацію євроінтеграційної політики. Також до суб'єктів можемо віднести державних службовців, інститути громадянського суспільства, які здійснюють важливу функцію із забезпечення євроінтеграційної політики.

В основі формування та реалізації євроінтеграційної політики знаходиться наступний алгоритм: 1) визначення суспільних проблем і цілей даної політики; 2) розроблення та легітимізація євроінтеграційної політики; 3) приведення євроінтеграційної політики в дію та здійснення моніторингу за нею; 4) аналіз та регулювання євроінтеграційної політики.

Більшість наукових праць стосовно оптимізації євроінтеграційної політики виділяють певні етапи її реалізації, такі як: 1) визначення проблемних аспектів для функціонування влади; 2) розробка стратегії і плану їх розв'язання, а також законодавчого закріплення (легітимізування) політики; 3) вжиття заходів щодо розв'язання цих проблем; 4) оцінка результатів окреслення плану своїх майбутніх дій.

В Україні функції із внутрішнього забезпечення процесу євроінтеграції нашої держави до ЄС покладаються на вищий, а також центральні та місцеві органи виконавчої влади у співпраці з органами законодавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Відповідно до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», повноваження щодо визначення та реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики здійснюють [1]:

1. Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади в Україні – шляхом визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики, внесення у разі потреби змін до вищезазначеного Закону, законодавчого регулювання відносин, спрямованих на впровадження засад внутрішньої та зовнішньої політики у відповідних сферах, здійснення кадрової політики в межах, визначених Конститу-

цією України, здійснення парламентського контролю [1]. Окрім того, в розрізі наших досліджуваних питань Верховна Рада України формує та визначає повноваження профільних комітетів, а саме: Комітету з питань європейської інтеграції та Комітету у закордонних справах.

2. Президент України як глава держави, гарант державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина – шляхом звернення із щорічними і позачерговими посланнями до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України, в яких пропонується визначення, коригування засад внутрішньої і зовнішньої політики з урахуванням внутрішнього і зовнішнього становища України, здійснення керівництва зовнішньополітичною діяльністю держави, керівництва у сферах національної безпеки і оборони держави, реалізації права законодавчої ініціативи, зокрема щодо внесення змін до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», застосування права вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів, у т. ч. з підстав їх невідповідності визначеним Законом засадам внутрішньої і зовнішньої політики, здійснення кадрової політики в межах, визначених Конституцією України, видання на виконання Конституції і законів України указів та розпоряджень.

3. Рада національної безпеки і оборони України як контролюючий та координуючий орган у сфері національної безпеки і оборони при Президентові України – шляхом розгляду на своїх засіданнях стратегічних питань забезпечення національної безпеки і оборони, здійснення координації та контролю за діяльністю центральних та місцевих органів виконавчої влади у сферах національної безпеки і оборони [1].

4. Кабінет Міністрів України як вищий орган у системі органів виконавчої влади – шляхом забезпечення здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, спрямованої на реалізацію засад такої політики, забезпечення розроблення з метою реалізації цих засад у відповідній сфері проектів законів та інших нормативно-правових актів, проведення експертизи таких проектів на відповідність засадам, визначеним Законом України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», здійснення координації роботи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та спрямування її на забезпечення реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики у відповідних сферах суспільного і державного життя, здійснення кадрової політики в межах, визначених Конституцією та законами України, реалізації права законодавчої ініціативи та видання в межах своєї компетенції постанов і розпоряджень.

Зважаючи на значну актуальність реалізації євроінтеграційної політики, підтвердженням чого є те, що в минулому 2016 р. до складу Кабінету Міністрів України включена додаткова посада Віце-прем'єр-міністра із питань європейської та євроатлантичної інтеграції України, наразі ці функції покладені на І. О. Климпуш-Цинцадзе.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про визначення питань, що належать до компетенції Першого віце-прем'єр-міністра України та віце-прем'єр-міністрів України», до їх компетенції відноситься ціла низка таких питань, як: зовнішні зносини; провадження зовнішньополітичної діяльності держави; проведення зовнішньополітичного курсу України, спрямованого на розвиток політичних, економічних, гуманітарних, правових, наукових та інших зв'язків з іноземними державами, міжнародними організаціями, та проведення аналізу відповідних тенденцій; забезпечення дипломатичними засобами захисту та зміцнення незалежності, державного суверенітету, безпеки, територіальної цілісності та непорушності державного кордону, національних інтересів; сприяння входженню України до світового інформаційного простору, піднесенню її міжнародного авторитету, форму-

ванню позитивного іміджу держави як надійного і передбачуваного партнера; розвиток зв'язків із закордонними українцями; розвиток дипломатичної служби України; організація роботи з формування позиції України в сфері європейської інтеграції, а також координація виконання Україною зобов'язань за Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, та іншими міжнародними угодами і домовленостями між Україною та ЄС; та інші повноваження [8].

Провідну роль у сфері європейської інтеграції відіграють:

1. Бюро європейської інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України, яке є структурним підрозділом Секретаріату Кабінету Міністрів України, основними завданнями якого є організаційне, експертно-аналітичне, інформаційне та інше забезпечення діяльності Кабінету Міністрів України, урядових комітетів, Прем'єр-міністра України, Першого віце-прем'єр-міністра і віце-прем'єр-міністрів [9].

2. Міністерство закордонних справ України, яке бере участь у формуванні та реалізації державної політики, спрямованої на інтеграцію України в європейський політичний, економічний і правовий простір, з метою набуття членства в ЄС.

3. Міністерство юстиції України, яке є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

До головних функцій євроінтеграційної політики України слід віднести: забезпечення втілення перетворень і реформ, необхідних для досягнення відповідності критеріям ЄС; розробка окремих конкретних завдань у рамках реалізації стратегічної мети – інтеграції в європейський політичний, економічний та правовий простір; мобілізація ресурсів для виконання цих завдань і досягнення мети; консолідація суспільства навколо проголошеної мети європейської інтеграції [5, с. 128-129].

Не зважаючи на те, що нашою державою здійснюються ефективні кроки щодо реалізації євроінтеграційної політики, наша система ще зовсім не досконала і потребує організаційного і практичного вдосконалення. В ході розгляду даної проблематики необхідна підготовка до підписання та виконання основних положень Угоди про асоціацію. Також було б доречним поетапне створення такої системи публічного управління, що забезпечить становлення України як високорозвинутої, правової, цивілізованої європейської держави з високим рівнем життя, соціальної стабільності та справедливості, культури та демократії, що відкриє шлях до повноправного членства в ЄС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01 липня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua/>.
2. Горбатенко В. П. Європейська інтеграція України : політико-правові проблеми : монографія / В. П. Горбатенко. – К. : «Видавництво «Юридична думка», 2005. – 332 с.
3. Трюхан В. Інституційне забезпечення виконання угоди про асоціацію Україна – ЄС / В. Трюхан. – К. : Вид-во НАДУ, 2011. – № 3. – С. 184–193.
4. Назаренко М. О. Комплексний механізм реалізації євроінтеграційної політики України / М. О. Назаренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oridu.odessa.ua/8/4/doc/dis%20Naz.pdf>
5. Калина М. Особливості євроінтеграційної політики України / М. Калина // Вісник НАДУ при Президентів України. – 2004. – № 2. – С. 125–132.
6. Калина М. Особливості та напрями оптимізації державної євроінтеграційної політики України в умовах глобалізації / М. Калина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.academy.gov.ua/%5cnmkd%5clibrary_nadu%5cavtoreferat%5cf9ddf920-74c3-4f6a-a79c-4fd2e3b0bd56.pdf
7. Калина М. Євроінтеграційна політика як чинник оптимізації державного управління України / М. Калина // Ефективність державного управління в контексті глобалізації та євроінтеграції : матеріали науково-практичної конференції (м. Київ, 29 травня 2003 року). – К., 2003. – Т. 1. – С. 443–446.
8. Про визначення питань, що належать до компетенції Першого віце-прем'єр-міністра України та віце-прем'єр-міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/296-2016-p>
9. Положення про Бюро європейської інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article%3FshowHidden=1&art_id=186733827&cat_id=163298432&ctime=1274968759351